

Introducció

Dels dos darrers projectes dirigits per Germà Colón al si de l'Institut d'Estudis Catalans, que són el Refranyer Aguiló i el Vocabulari de la Llengua Catalana Medieval de Lluís Faraudo de Saint-Germain, aquest segon, familiarment conegut com «el Faraudo», és el que l'autor va poder veure pràcticament culminat, per tal com els abundosos materials que constitueixen el fons de lèxic medieval català s'allotgen ja des de fa un temps dins del web <https://www.iec.cat/faraudo/> de l'Institut. Només faltava que ara, gràcies a la iniciativa i a l'empenta de Maria-Pilar Perea, així com a l'eficaç col·laboració de Gemma Boada, una selecció d'aquest fons riquíssim s'hagi traslladat al paper, com a penyora científica en el deixant d'una vida generosa i fecunda.

A la pàgina de benvinguda del projecte, s'hi poden trobar informacions diverses, com ara les relatives a la figura singular de Lluís Faraudo, alhora militar, bibliòfil, estudiós del català antic i membre de l'Institut d'Estudis Catalans. També, sobre els materials puats per Faraudo de fonts diverses i sobre el benefici que aquests haurien pogut reportar, en cas d'haver estat disponibles, a grans obres de l'etimologia i la lexicografia catalanes com el DECat i el DCVB.

Però més enllà de la possibilitat vigent de consultar el conjunt del vocabulari medieval de Faraudo de manera digital (és el que s'espera avui dia d'obres similars), val a dir que té una plena justificació la idea d'oferir-ne un tast en forma de llibre. Un llibre que el seu autor anhelava veure publicat, i que, per tant, serveix per acomplir el seu desig, ni que sigui de manera pòstuma. En realitat, forçant de manera lúdica els usos lexicograficoetimològics, podem argüir que es tracta d'una versió «digital» alternativa i complementària, per tal com *digital*, segons la primera accepció del DIEC, és allò «relatiu o pertanyent a un dit o als dits». I val a dir que els dits, amb les mans (tan importants en la gestualitat de Germà Colón), són primordials en la consulta i lectura d'un llibre en format tradicional.

La *selecció* que invoca el breu subtítol d'aquest llibre apunta com a criteri la singularitat de formes i accepcions que, presents en la collita del *Vocabulari* de Faraudo, són, en canvi, absents en l'Alcover-Moll (DCVB) i en altres fonts lexicogràfiques. Aquí rau bàsicament l'originalitat de la mostra, feta d'unitats lèxiques que segurament resultaran ben poc familiars al lector, fins i tot a un lector versat en lexicografia o lexicografia catalana. Abans de la selecció podem llegir el mestre Colón, que presenta el projecte *Vocabulari de la Llengua Catalana Medieval* de Lluís Faraudo de Saint-Germain. Tot seguit, es reproduïx un article del mateix Germà Colón, publicat el 2012 a la revista *Caplletra*, en què s'aprofundeix en el mateix projecte, aleshores en curs. Aquest article, tot i ser de fa uns anys, convé perfectament com a segon pòrtic del llibre.

Segueix un bloc que, sota l'epígraf de «La publicació», aplega contribucions de Maria-Pilar Perea («Les aportacions del *Vocabulari* de Faraudo»; «El *Vocabulari* de Faraudo i el *Diccionari català-valencià-balear*») i, a continuació, un capítol de Gemma Boada sobre els criteris d'edició utilitzats en el projecte de digitalització del *Vocabulari*. Val a dir que aquesta publicació no hauria arribat a port sense la implicació i la col·laboració de totes dues.

Finalment, l'anunciada selecció de mots del *Vocabulari de la llengua catalana medieval* de Lluís Faraudo de Saint-Germain ens regala una collita repartida en quatre apartats: mots, locucions, interjeccions i exclamacions, i onomatopeies. Tot plegat integra un material ric en diversitat, però que presenta el tret comú de la seva originalitat lexicogràfica. Constitueix una proporció ben exigua si es compara amb els 41.045 registres de la base de dades, però la vàlua d'aquest material selecte radica justament en la seva novetat, el seu caràcter complementari respecte de les grans obres de referència: «Si Alcover-Moll i Coromines haguessin disposat d'aquests materials en llurs diccionaris, el coneixement del lèxic català hauria estat prou més complet», escriu Germà Colón en el seu primer text del present llibre.

Els mots es distribueixen en quatre apartats: «A. Mots que no són documentats en altres fonts lexicogràfiques»; «B. Mots que aporten el significat de termes que no en tenen en el *Diccionari català-valencià-balear*»; «C. Mots que inclouen una accepció diferent de la que apareix al *Diccionari català-valencià-balear*»; «D. Mots, en general absents d'altres repertoris, que contenen definicions dubtoses».

A. En aquest apartat hi ha mots que criden l'atenció per la seva vestidura formal (sufixació, prefixació, composició), o per la seva motivació semàntica: *bonitell* 'bonítol', *fardaixina* 'excrement del llangardaix, usat en medicina', *morziello* 'aplicat al cavall de color absolutament negre', *nuvorella* 'núvol subtil', *perhoroscència* 'temor horrífic; por horripilant', *saltamartina* 'manifassera, dona tafanera', *trutxer* 'home astut, pràctic en malícies; experimentat, trapasser', *xuxumeu* 'sobrenom despectiu aplicat a persona menyspreable'. També hi ha algun cas de semàntica

diferencial en relació amb la llengua normativa, com és el de *especulador* ‘aquell que observa els astres, els fenòmens celestes’.

B. Hi destaco, en aquest apartat, l’adjectiu *fogat*, *ada* ‘aplicat als draps obrats d’una certa manera’ i l’adverbi *francosament* ‘francament, amb franquesa’.

C. Resulten suggeridores accepcions distintives com les que es registren per a *boquimoll* ‘aplicat al cavall de boca blana o delicada’; *desmarrit*, *ida* ‘abatut per la tristesa, la malenconia; esmarrit, ida’; *eixàrcia* ‘paquet intestinal’; *eixida* ‘celobert’; *enllunat*, *ada*, ‘que pateix oftàlmia periòdica segons les influències de la lluna’; *esplugabou*, ‘home grosser, tosc, estúpid’, amb aquesta sucosa explicació: «L’esplugabou és una mena de moixó (*Botaurus stellaris*) suposat esplugador o espuçador dels bous, d’on li ve el nom»; *pascor* ‘primavera’; *vulpí*, *ina* ‘astucios, enganyós’.

D. Dubtes de diversa mena van associats a no poques definicions del *Vocabulari* de Faraudo i de l’obra amb què es confronta, el DCVB, tal com podrà comprovar el lector.

D’altra banda, l’aportació addicional en forma de locucions, interjeccions i exclamacions, a més d’onomatopeies, de ben segur que també atraurà l’atenció del lector. Locucions com *aigua de peix salat* ‘salmorra, substància líquida que es diposita en els vaixells on s’ha salat el peix’; *albaina* (*en* ___) ‘situació d’una embarcació aturada per la calma del vent’; *allèn mar* ‘ultramar’; *barcella* (*no cabre en la* ___) ‘estar ple d’orgull, de goig’; *gat* (*tenir un* ___ *per la cua*) ‘estar en una situació difícil de la qual no es pot eixir sense perill’; *serp al coll* (*metre’s la* ___) ‘exposar-se a un perill’. Interjeccions o exclamacions com *aur!* (en forma de comiat), *xo!* ‘crit per a fer aturar les cavalleries i per a fer fugir els ocells, els cans’. Onomatopeies, com *xa, xa, xa*, ‘imitativa de la parleria maquinalment rutinària, de la xerrameca insubstantial’.

Completen el llibre un parell d’apèndixs («Una mostra de cèdules del *Vocabulari* de Faraudo», «Els autors i les obres del *Vocabulari* de Faraudo») i un «Índex de mots i expressions», que constitueixen un complement d’allò més útil per a aquesta selecció representativa del *Vocabulari de la llengua catalana medieval* de Lluís Faraudo de Sant-Germain: «el Faraudo», segons la familiar metonímia que associa aquell tresor de lèxic medieval al seu «tresorer». Però cal reivindicar també la figura de qui va recuperar aquells materials i els va posar a disposició pública amb la digitalització de l’obra. Així doncs, amb la publicació d’aquest llibre, retem homenatge al seu autor, Germà Colón, que afaïçona i culmina l’obra de Lluís Faraudo de Saint-Germain. Faraudo i Colón, dos gegants de la catalanística i enamorats dels mots. Dos fills de la casa comuna de l’Institut d’Estudis Catalans i de la seva Secció Filològica.